

@europa 7

EEN KRITISCH EMAIL EN FAXMAGAZINE OVER EUROPA WWW.ATEUROPA.NL VERSCHIJNT ELKE 2 WEKEN OP ZATERDAG
1^E JAARGANG, NUMMER 7, ZATERDAG 30 JUNI 2001

Kritiek VVD op Benelux-Memorandum

Van Baalen: 'Dit wekt de indruk dat 'Europa' wordt doorgedrukt.'

VVD-Kamerlid van Baalen verzet zich tegen het door het kabinet gepresenteerde Benelux-Memorandum over de toekomst van de Europese Unie. Oud-minister Hans van den Broek vermoedt een matigende invloed van Nederland op België, dat als voorzitter van de Europese Unie grote ambities heeft. Oud-premier van België Dehaene: 'Je kunt beter te ambitieus zijn dan de lat te laag te leggen.'

Op de Benelux-top op 20 juni in Brussel presenteerden de regeringsleiders van België, Nederland en Luxemburg het 'Benelux-memorandum' over de toekomst van de Europese Unie. Daarin wordt onder meer gepleit voor de versterking van de Europese Commissie, verkiezing van de Commissievoorzitter en een Europese grondwet. Bij de presentatie van het memorandum betuigde premier Kok zijn steun aan het Belgisch voorzitterschap van de EU. Hans Van Baalen, Tweede Kamerlid voor de VVD, laakt het document. 'Dat de Nederlandse regering dit Benelux-Memorandum heeft

ondertekend, vind ik niet chic. Het staat vol met hervormingsvoorstellen uit de kabinetsnota "De toekomst van de Europese Unie", die eerst nog in de Kamer behandeld moet worden. Dit kan de veelgehoorde indruk wekken, dat 'Europa' toch wel wordt doorgedrukt.' Maar niet alle meningen over het Benelux-Memorandum zijn negatief. Volgens Hans van den Broek, oud-minister van Buitenlandse Zaken, is het memorandum dankzij Nederlandse inbreng minder ambitieus van aard geworden. 'De Belgische premier Verhofstadt leek in eerdere lezingen en speeches tijdens het Belgisch voorzitterschap echt tot realisatie van zijn federalistisch getinte plannen te willen komen, maar lijkt nu voor een stap-voor-stap-methode te kiezen, zoals in het Benelux-Memorandum. Hier zal de matigende invloed van Nederlandse regering zeker een rol hebben gespeeld. Door eigen ervaringen met het voorzitterschap gaat Nederland minder hard dan de Belgen.' Van den Broek doelt op de federalistische plannen die Nederland als EU-voorzitter in 1991 voor de top in Maastricht presenteerde, en die vrijwel unaniem door de andere EU-lidstaten werden afgewezen. Annemie

Neyts, staatssecretaris van Buitenlandse Zaken van België, hoeft aan het einde van het Belgische voorzitterschap geen verdrag voor te bereiden, maar wel een ambitieuze Verklaring van Laken over de agenda van het EU-toekomstdebat. Zij is niet bang voor een herhaling van de 'Zwarte Maandag' van het Nederlands voorzitterschap. 'We hebben veel geleerd van de ervaringen van de Nederlanders. Een 'Zwarte Maandag' moest gewoon ooit één land overkomen. We zullen in Laken niet te snel met een te verre gaand eigen standpunt komen zonder eerst zorgvuldig consultaties te houden.

vervolg op pagina 2

inhoud @europa

PAGINA 2: Kernenergie in Europa
PAGINA 3: Groot-Brittannië en de EMU
PAGINA 4: Servië en de raad van Europa
PAGINA 5: Hongaarse statuswet

Coalitie verdeeld over Europese belasting voor bedrijven

De Vries: 'Europa te oncontroleerbaar om zelf belasting te heffen'

Het Belgische voorzitterschap van de EU heeft het invoeren van een Europese belasting geagendeerd. De Nederlandse regeringspartijen zijn tegen een eurotax voor personen, maar verdeeld over een Europese belasting voor bedrijven met een gemeenschappelijk belastingtarief. Tweede Kamerlid Rik Hindriks (PvdA) vindt zo'n belasting 'onafwendbaar',

maar volgens VVD-Tweede Kamerlid Bibi de Vries moet belastingheffing een voorrecht van de lidstaten blijven.

Aan de vooravond van het Belgisch voorzitterschap noemde de Belgische minister van Financiën Didier Reynders de invoering van een eurotax als een van zijn plannen. Tijdens de presentatie van zijn agenda sprak hij

onomwonden van de 'directe financiering van de begroting van de Europese Unie door burgers en bedrijven'. In het gezamenlijke memorandum dat de Beneluxlanden voor de start van het voorzitterschap uitgaven staat echter niets over een mogelijke eurotax.

vervolg op pagina 2

Kyoto is pas echt dood zonder kernenergie

Van der Laan (D66): 'Commissie kijkt te weinig naar alternatieven voor kernenergie'

De Amerikaanse President George Bush heeft aangekondigd weer gebruik te willen maken van kernenergie Ook in Europa lijkt kernenergie een steeds belangrijkere plaats in te nemen in het energiebeleid. Volgens Eurocommissaris voor Energie en Transport Loyola de Palacio zijn voor 2040 alternatieve energiebronnen geen reële optie voor de Europese energievoorziening en kan de Europese Unie tot die tijd niet zonder kernenergie.

VVD Tweede Kamerlid Jan Dirk Blauw signaleert in het Europees debat over het gebruik van kernenergie een verschuiving. 'Palacio is een van de velen die zich uitspreken voor het gebruik van kernenergie. Op diverse plaatsen binnen de Europese Unie is de discussie over kernenergie opnieuw gestart. Niet alleen in het groenboek van de Europese Commissie over energievoorziening wordt kernenergie als een belangrijk voorbeeld van duurzame energie genoemd, maar ook in een resolutie over energievoorziening die door de Raad van Europa is aangenomen wordt de optie van kernenergie gegeven.' Lousewies van der Laan, Europarlementariër voor D66, hekelt het energiebeleid dat de Europese Commissie presenteert. 'De Commissie moet met een breder concept voor energiebeleid komen. Zij benadrukt teveel de mogelijkheden van kernenergie terwijl er zoveel alternatieven zijn, zoals energiebesparingen. De Commissie hoort geen speelbal van de nucleaire lobby te zijn. Door de eenzijdige benadering van het energiebeleid verliest zij aan geloofwaardigheid en zou men aan haar objectiviteit kunnen twijfelen.' Jos Bongers, directeur van de kerncentrale Borsele, ziet niet alleen op Europees niveau, maar ook in verschillende

Europese lidstaten een hernieuwde interesse in het gebruik van kernenergie. 'In Finland wordt nu een nationale discussie gevoerd over de bouw van een nieuwe centrale, Frankrijk heeft zich onlangs wederom uitgesproken voor gebruik van kernenergie, in Engeland zegt Blair 'we gaan nucleair' en er zijn plannen voor de bouw van een Europese kerncentrale, de EUR-centrale.' Satu Hassi, de Finse minister van Milieu, gelooft niet dat kernenergie weer in zwang raakt in Europa. 'Eurocommissaris De Palacio heeft haar persoonlijke mening geuit over het gebruik van kernenergie, maar dit is niet een algemene trend in de Europese Unie. In Finland is er wel een voorstel gedaan voor de bouw van een nieuwe kerncentrale, maar het is nog lang niet zeker dat dit doorgaat. Ik verzet me hier fel tegen.' Bongers hoopt dat de Nederlandse regering het Europees voorbeeld volgt en zich minder dogmatisch opstelt ten opzichte van kernenergie. 'De Europese hernieuwde interesse is een aanknopingspunt voor de Nederlandse politiek om de eigen positie te heroverwegen. Door de aandacht in Europa komt er in Nederland misschien een nieuwe visie op het gebruik van kernenergie, waarbij uiteindelijk ook de weg vrij komt voor nieuwbouw van centrales. Kernenergie past goed in het Nederlands

milieubeleid en kan een belangrijke bijdrage leveren aan de reductie van CO2.'

Blauw denkt dat de hernieuwde interesse in kernenergie voornamelijk voortkomt uit twijfel over alternatieve energiebronnen en de angst dat Kyoto alleen hiermee nooit gehaald zal worden. 'Er moet een geïntegreerd Europees energiebeleid komen, waarin wordt gestreefd naar het gebruik van duurzame energie en het halen van de doelstellingen van het verdrag van Kyoto. Kernenergie is een vorm van duurzame energie en kan daarom in een geïntegreerd energiebeleid niet ontbreken, vooral omdat andere vormen van duurzame energie lang niet toereikend zijn.'

Zelfs binnen de PvdA, traditioneel tegenstander van kernenergie, verschuift het standpunt. PvdA Europarlementariër Dorette Corbey denkt dat sommige landen het gebruik van kernenergie onvermijdelijk zullen vinden voor het halen van de doelstellingen van Kyoto. 'Tot nu toe is niet aangetoond dat het onmogelijk is om Kyoto zonder kernenergie te halen, maar het zal heel moeilijk worden om de hoge doelstellingen te halen. Als blijkt dat zonder het gebruik van kernenergie Kyoto niet haalbaar is, dan is kernenergie voor een aantal landen misschien wel een optie.'

Engelse toetreding EMU ondanks winst labour nog ver weg

Willem Buiter (EBRD): 'Engeland verliest in Europa politieke macht'

Volgens Willibrord van Beek (VVD) is de toetreding van het Verenigd Koninkrijk tot de Economisch Monetaire Unie (EMU) nog ver weg. Europa heeft slechte ervaringen met referenda. Simon Murphy, fractievoorzitter van Labour in het Europees Parlement, denkt dat de toetreders het referendum gaan winnen.

De toetreding van Groot-Brittannië tot de Europese Monetaire Unie (EMU) leek door de overweldigende verkiezingszege van Labour dichterbij dan ooit. Maar of het ook echt gaat gebeuren is de vraag. De Labourregering heeft altijd gezegd dat zij de beslissing over toetreding zou laten hangen van vijf door de Britse minister van Financiën Gordon Brown opgestelde economische testen, waarna het in een referendum aan het volk zou worden voorgelegd. Financieel woordvoerder van de VVD, Willibrord van Beek, is niet optimistisch over een Brits toetreden tot de EMU op korte termijn. 'Engeland heeft in Maastricht, waar de vorming van de EMU overeengekomen werd, de boot gemist. Hoewel de Eurozone het economisch ook wel redt zonder de Engelsen is het voor de Engelsen zelf belangrijk dat ze toetreden tot de EMU. Helaas verwacht ik dat dat nog wel een tijdje gaat duren.' Van Beek wijt de problemen aan de hoge koers van het Engelse pond. 'Eigenlijk zou het in Engeland wat slechter moeten gaan zodat de pond daalt. Zoiets wens je echter geen enkel land toe.' Willem Buiter, hoofdeconoom van de European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) is het

met van Beek eens. Volgens Buiter is het 'onmogelijk dat Engeland met de huidige hoge koers van het pond tot de EMU toetreedt.' Buiter voorziet dan ook een moeilijke discussie over de toetredingskoers. Simon Murphy, fractievoorzitter van Labour in het Europees Parlement is het hier niet mee eens. 'Na de verkiezingen dachten velen dat het referendum meteen gehouden kon worden. Dat was naïef, nog altijd zijn de vijf eisen van Brown uiteindelijk bepalend. De koers van de pond is wat dat betreft lastig, maar nu niet echt een obstakel.' Op langere termijn is het volgens Buiter onvermijdelijk dat het Verenigd Koninkrijk toetreedt tot de EMU. 'Afgezien van de voordelen op economisch gebied, is het politiek eigenlijk onvermijdelijk. In de Europese Unie verliezen de landen, zoals Engeland, die niet tot de eurozone behoren politieke macht. Buiten de koers van het pond is er economisch ook niets dat toetreding in de weg staat. Engeland staat er op dit moment economisch beter voor dan alle landen die ooit tot de EMU toetraden.' De uitslag van het referendum is dus cruciaal. Opiniepeilingen geven nog steeds aan dat een ruime meerderheid van de Engelsen tegen

toetreding is. Murphy heeft vertrouwen in een goede afloop van een referendum. 'Het debat dat nu gaat losbarsten over de euro zal velen overhalen toch voor toetreding te stemmen.' Dat lijkt erg optimistisch, gezien de recente ervaringen van Europa met referenda. Murphy ziet in het referendum een kans om de Euro te versterken 'Het referendum kan als er tot toetreding besloten wordt als een stem van vertrouwen voor de Euro gelden.' Charles Goodheart, Hoogleraar Money and Central Banking op de London School of Economics vindt deze volgorde verkeerd. 'Het lijkt mij logischer als de regering eerst een stijging van de Euro afwacht voordat ze een referendum over de toetreding houden.' Daarbij komt volgens Goodheart nog een fundamentele probleem. 'Dit is een monetaire unie zonder fiscale unie en dat is eigenlijk een inconsistentie in het Europees systeem. Het is niet ondenkbaar dat, om de problemen die daarmee gepaard gaan op te lossen, men in continentaal Europa in de richting van een fiscale Unie gaat bewegen. Door nu aansluiting te zoeken bij de EMU zou Engeland daarin mee getrokken worden en daar zit Engeland helemaal niet op te wachten.'

Benelux-memorandum vervolg pagina 1

Volgens Rik Coolsaet, hoogleraar Buitenlandse Politiek aan de Universiteit van Gent, heeft België als voorzitter traditioneel een 'extreem supranationale' oriëntatie gehad. Coolsaet: 'De achtergrond daarvan is de verdediging van België als kleine lidstaat tegen het overwicht van de groten. Het versterken van Europese instellingen zal ook tijdens dit voorzitterschap constant om de hoek komen kijken.' Volgens de Gentse professor is de Belgische diplomatie echter wel 'veel flexibeler en pragmatischer' dan de Nederlandse. 'Nederland heeft bij de top in Maastricht veel te lang vastgehouden aan het eigen gelijk, tegen de krachtsverhoudingen in. De Belgen zullen hun ambities op tijd bijstellen.' Jean-Luc Dehaene, ex-premier van België en adviseur van het

Belgisch voorzitterschap, noemt de Belgische ambities inderdaad 'supranationaal gericht'. Hij schaaft zich achter de Belgische minister van financiën Reynders, die vorige week bevestigde dat een Europese federale belasting op de Belgische voorzittersagenda staat. Dehaene: 'Het is onvermijdelijk dat de Eurotax op tafel komt, omdat in een uitgebreide Unie alleen op deze manier de frustrerende discussies over bijdragen overstegen kunnen worden. Er bestaan natuurlijk grondige meningsverschillen hierover, maar het is ook de taak van het voorzitterschap om ideeën te lanceren. Over de Euro werd al in de jaren zestig gesproken. Je kunt beter te ambitieus zijn dan de lat te laag te leggen.'

Dat is niet zo vreemd, want de Nederlandse regeringspartijen zijn tegenstander van een Europese belasting voor personen, en zijn het niet eens over een eurotax voor bedrijven. VVD Tweede Kamerlid Bibi de Vries is blij dat het Nederlandse kabinet zich niet, net als de Belgische regering, sterk maakt voor het invoeren van een Europees belastingstelsel. 'Hoe en waarover belasting te heffen is een beslissing die bij de lidstaten behoort te liggen en niet door Europa opgelegd moet worden.' De Vries sluit zich aan bij eurocommissaris Frits Bolkestein, die tegen een gemeenschappelijk tarief is maar belastingwetten voor bedrijven probeert te harmoniseren. De Vries: 'Een gemeenschappelijk Europees belastingtarief is ongewenst. De lidstaten moeten met elkaar kunnen blijven concurreren.'

PvdA Tweede Kamerlid Rik Hindriks denkt hier heel anders over. 'Het is heel goed mogelijk een Europese instantie belasting te laten heffen op bedrijfswinsten. Je zou voor die belasting een tarief moeten kiezen dat het gewogen gemiddelde

is van de tarieven van de lidstaten.' Hindriks vindt het jammer dat de Nederlanders niet achter de Belgen zijn gaan staan. 'Een gemeenschappelijk belastingstelsel voor Europese bedrijven is een lastig onderwerp, maar zolang er nog geen overeenstemming in het kabinet is begrijp ik wel dat er voorzichtig met het onderwerp wordt omgesprongen.' Hindriks denkt echter dat een Europese belasting 'onafwendbaar' is. 'Gelukkig bepaalt de VVD niet als enige wat er gebeurt in Europa. Op dit moment zie je dat er steeds meer landen positief staan tegenover een Europese belasting.' Gérard Kampschöer, Hoogleraar Fiscale Economie aan de Universiteit van Amsterdam, is het met Hindriks eens. 'Het is lastig harmonisatie van belastingwetten na te streven terwijl er wel concurrentie op het belastingtarief plaatsvindt.'

Hoewel het CDA in de Tweede Kamer de VVD steunt in het afwijzen van Europese belastingen, vindt CDA-Europarlementariër Karla Peys een Europese belasting nuttig voor de verdere ontwikkeling van Europa. 'De ambities die Europa zichzelf nu gesteld heeft, zoals een Europese defensieapparaat, kunnen alleen maar van de grond komen als Europa ook zelf belasting

kan heffen. Een Europese defensiemacht waarvoor de Commissie elk jaar met de pet rond moet gaan, zal een weinig slagvaardig apparaat worden.' De Belgische agenda gaat verder dan een eurotax voor bedrijven. Zij willen ook dat burgers direct belasting gaan betalen aan Europa. Terwijl de paarse coalitie verdeeld is over een Europese belasting voor bedrijven, zijn de meningen over een eurotax voor personen eensgezinder. Vaak wordt de invoering van een Europese belasting verdedigd met het argument dat Europese burgers daarmee directer verbonden worden met de Europese instituties. Kampschöer is het hier niet mee eens. 'Niemand wil graag belasting betalen, een belasting voor personen lijkt mij dan ook niet zo'n goede methode om de Europese Unie te promoten.' De Vries gaat nog verder. 'Europa is nog zo ondoorzichtig dat burgers in opstand zullen komen als zij belasting moeten betalen voor een instituut dat zij zo slecht kunnen controleren.' En ook Hindriks ziet er eigenlijk niets in: 'Burgers werken met name binnen hun eigen lidstaat, een eurotax op burgers heeft daarom niet veel zin.'

Servië mogelijk snel lid Raad van Europa

Met Slobodan Milosevic veilig in een Scheveningse cel, lijkt de tijd aangebroken om het geëxcommuniceerde Servië weer op te nemen in de internationale gemeenschap. De helikopter met Milosevic was nog niet opgestegen, of de eerste miljarden werden al aan Servië uitgekeerd. Servië hoopt nog voor 2002 lid te worden van de Raad van Europa, en heel in de verte lonkt de Europese Unie.

Volgens PvdA-Europarlementariër Jan Marinus Wiersma is EU lidmaatschap nog lang niet aan de

orde. 'Servië neemt nu volop deel aan het internationale stabiliteitspact, en moet dat doorzetten. De plannen voor herstel van het land moeten succesvol verlopen, en daarnaast moet Servië gaan meedoen aan het stabilisatie-en associatieakkoord met de Europese Unie. Als dat allemaal goed gaat, is er zicht op EU-lidmaatschap.' Ook Tweede Kamerlid Jan Hoekema (D66) ziet het stabilisatie- en associatieakkoord als een eerste stap: 'het is een voorportaal voor landen die nog ver afstaan van het kandidaat-lidmaatschap'. In

tegenstelling tot lidmaatschap van de EU, is dat van de Raad van Europa op korte termijn realistischer. 'Rusland en een paar voormalige Sovjetrepublieken zijn ook lid van de Raad van Europa', zegt Hoekema. 'Het is even wachten of democratische hervormingen standhouden, en dan is er niets tegen Servische deelname'. Volgens Wiersma is dat ook wenselijk. 'Servië weer mee laten doen zal een gunstig effect hebben op het land zelf.'

Felle kritiek buurlanden op Hongaarse statuswet

Jaroslav Chlebo (Slowakije): Hongarije 'onverantwoordelijk'

In de nieuwe Hongaarse 'Wet over Hongaren in de Buurlanden' wordt de relatie van het moederland met de drie miljoen Hongaren vlak over de grens opnieuw geregeld. Deze statuswet, een initiatief van regeringspartij FIDESz-MPP, geeft etnische Hongaren het recht op een werkvergunning van drie maanden, en op subsidies voor reiskosten en onderwijs in zowel Hongarije als het geboorteland. Bescherming van de Hongaarse minderheid in het buitenland is een van de pijlers van het Hongaarse buitenlands beleid. Maar deze staat op gespannen voet met twee andere doelen: een goede relatie met de buurlanden en lidmaatschap van de Europese Unie. Onder druk van de Europese Commissie, die de begunstiging van Hongaren tegenover EU-staatsburgers in strijd met het EU verdrag vond, werden verwijzingen naar de kleine Hongaarse minderheid in lidstaat Oostenrijk geschrapt. Dat betekent dat zodra ook Slowakije en Roemenië EU-lid worden, de statuswet daar niet meer zal gelden. Jaroslav Chlebo, Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken van Slowakije zegt tevreden: 'Daar was de Commissie heel duidelijk in'. László Surján (FIDESz-MPP), vice-voorzitter van de commissie Buitenland van het Hongaarse parlement, vindt de Hongaarse concessie aan de EU geen probleem. 'De wet is een tijdelijke oplossing. Maar het blijft nodig: Slowakije wordt misschien snel EU lid, maar het zal heel lang duren voordat Oekraïne, waar ook Hongaren wonen, lid wordt'.

Voor een tijdelijk probleem lokt de statuswet op de Karpaten een behoorlijke rel uit. In Slowakije wonen zeker 670.000 Hongaren. Chlebo kiest een ouderwets uitgangspunt voor zijn kritiek: de soevereiniteit van de staat. 'Ieder land heeft het soevereine recht naar eigen goeddunken wetten te maken. Wij kunnen Hongarije niet voorschrijven welke wetten het maakt, maar daartegenover zullen wij ook onze soevereine rechten beschermen.' Chlebo verwijst bijvoorbeeld naar de machtiging van organisaties in Slowakije door de Hongaarse regering om de wet uit te voeren. 'Die wet heeft extraterritoriale gevolgen. We zijn niet tegen steun voor etnische Hongaren, maar zo'n benadering van onze buurlanden kunnen we niet aanvaarden.' Volgens Surján is dit een misverstand. 'Het is niet de bedoeling om wetten te maken die buiten Hongarije gelden. Die organisaties hebben alleen een adviserende rol, besluiten worden in Boedapest genomen.' Chlebo vindt ook dat Hongarije 'onverantwoordelijk' is geweest door Slowakije niet voldoende bij de wet te betrekken. 'Ze hebben ons niet benaderd zodat op tijd veranderingen doorgevoerd konden worden. Alleen omdat ik toch toevallig een bezoek in Hongarije had konden we het kort bespreken.' Surján weerspreekt dit. 'De laatste anderhalf jaar zijn we steeds bij onze burens geweest, en die hebben nooit over de kwestie willen praten. We hebben wel met Brussel overlegd en zij kregen

dezelfde mogelijkheid. Daar hebben ze alleen gebruik van gemaakt toen het al te laat was.' Vooral de reactie van Roemenië, waar twee miljoen Hongaren wonen, was erg hard. De Roemeense Minister-president Adrian Nastase dreigt dat uitvoering van de wet verhinderd zal worden. Surján: 'Ik weet niet hoe ze dat willen doen. Ze lieten doorschemeren dat ze mensen met een Hongaarse identiteitskaart het leven zuur zullen maken. Maar dat is ook in Roemenië verboden en kan via de rechter op worden gelost.' Surján denkt dat de extreme uitlatingen van de Roemeense regering vooral voor de binnenlandse publieke opinie bedoeld zijn. 'Ze hebben alles via de media gespeeld en vrijwel niets via officiële kanalen.' De wet wordt pas op 1 Januari 2002 van kracht. Ondanks het verhitte gewelless-nietes verwachten zowel Chlebo als Surján dat de Slowakije en Hongarije hun meningsverschillen op kunnen lossen. Vooral omdat beide landen EU lid willen worden. Chlebo: 'We moeten verantwoordelijk handelen en verklaren dat onze doelen dezelfde zijn. Ik blijf erbij dat we benaderd hadden moeten worden. Maar geen van beide heeft belang bij het spelen van spelletjes. Ik twijfel er niet aan dat we tot overeenstemming zullen komen.' Surján vindt de huidige Slovaakse reacties 'alweer vriendelijker dan een week geleden. We kunnen tot het eind van het jaar de hele wet nog punt voor punt doorspreken.'

column

De Europese Raad van Göteborg en de Prodiaanse verspreking of: hoe de Europese leiders omgaan met directe democratie.

De recente topontmoeting van de Europese regeringsleiders en het Franse staatshoofd in het Zweedse Göteborg op 15 en 16 juni j.l. zal niet de boeken ingaan als een historische gebeurtenis. Daarvoor waren de resultaten veel te mager. Of het zou moeten zijn vanwege de uitbarsting van geweld rondom de EU-top. Deze werd breed uitgemeten in de Europese pers en stond ook centraal in de commentaren van de meeste regeringsleiders na afloop van de top. Deze eenzijdige benadrukking van het optreden van enkele honderden radicalen dreigt – al dan niet bewust - een andere realiteit te overschaduwen: dat meer dan 20.000 vreedzame demonstranten uit diverse landen naar Zweden waren gekomen om te protesteren tegen het feit dat in Europa het marktdenken centraal staat in overwegend ondoorzichtige en ondemocratische besluitvormingsrituelen. Dat de kloof tussen de Europese burgers en het rondtrekkende circus van politici en ambtenaren een ongekennde omvang heeft aangenomen. De reactie van diezelfde politici spreekt boekdelen. Men heeft een werkgroep opgericht die moet onderzoeken hoe de ordehandhaving bij toekomstige topontmoetingen

beter kan worden geregeld. De premier van het land dat in de tweede helft van dit jaar voorzitter is van de EU, de Belg Verhofstadt, heeft al een voorschot genomen op de aanbevelingen van deze werkgroep. "We zullen zeer streng zijn", zo stelde hij met bravoure. Gedacht wordt zelfs om eventuele demonstranten de toegang tot België te weigeren. De Europese gedachte in *optima forma*. Dat men het in Europa niet zo nauw neemt met de stem van de burgers werd in de week na de EU-top nog een keer bevestigd door een opmerkelijke politieke uitglijder van Romano Prodi, de voorzitter van de Europese Commissie. In een interview met de *Irish Times* stelde hij dat de uitbreiding van de EU doorgang zal vinden, ondanks de negatieve uitslag van het referendum in Ierland eerder deze maand. Zoals bekend, stemde een kleine meerderheid van het Ierse volk tegen het Verdrag van Nice, het verdrag dat de uitbreiding van de EU op institutioneel terrein regelt. Nu heeft Prodi formeel gelijk; juridisch gezien kan die uitbreiding ook zonder een Ierse ratificatie van het Verdrag van Nice plaatsvinden. Maar politiek gezien is dit natuurlijk ondenkbaar. We hebben nu eenmaal afgesproken dat elke wijziging van het oorspronkelijke oprichtingsverdrag van de EU moet worden geratificeerd door alle lidstaten. En in Ierland wordt daarbij de mening van de bevolking gevraagd via een referendum. En tot slot heeft de Europese Raad in een eerder stadium verklaard dat het Verdrag van Nice noodzakelijk is

voor de uitbreiding van de EU. Kort en goed, de goedkeuring van dit verdrag door Ierland is een politieke voorwaarde voor uitbreiding. Niet meer en niet minder. Er zal dus een tweede referendum moeten plaatsvinden om de Ierse burgers alsnog over de streep te trekken.

Bovengenoemde voorbeelden overstijgen het anekdotische. Zij vormen een illustratie van een meer algemeen patroon. Vormen van directe democratie vallen duidelijk niet in goede aarde bij de Europese elites. Zij geven er de voorkeur aan belangrijke besluiten achter gesloten deuren te nemen. Al te veel bemoeienis van de Europese burgers is daarbij alleen maar lastig. Dit was al zo met de besluitvorming rond de invoering van de euro en is met de aanstaande uitbreiding niet veel anders. Maar een dergelijke interpretatie van het 'Europa van de burgers' is niet zonder risico's. De arrogantie van de macht kent zijn grenzen. Een groeiende onvrede met de wijze waarop in Europa wordt omgesprongen met de belangen van de burgers zou op den duur het gehele bouwwerk van de EU in gevaar kunnen brengen. Het is de vraag of deze generatie besluitvormers voldoende visie bezit om te voorkomen dat de wal van de maatschappelijke onvrede het schip van het marktgerichte integratieproces keert.

Otto Holman
Universitair Hoofddocent Politicologie
Universiteit van Amsterdam

De redactieleden van @europa gaan samen met de politici op zomerreces. Zaterdag 1 september verschijnt het volgende nummer van @europa.

Colofon

@europa is een opiniërend fax- en emailmagazine over Europa. De redactie stelt zich ten doel het debat over de toekomst van Europa te stimuleren. @europa verschijnt om de twee weken op zaterdag en wordt gemaakt door een onafhankelijke redactie. @europa wordt mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

REDACTIE

Mark Beunderman, Eefje Blankevoort, Lennart Booi, Erik van Bruggen, Ivo van Duijneveldt, Alex Klusman, Vanessa Lamsvelt, Simon van Melick, Martin Mevius, Jan Middendorp.

REDACTIEADRES

@europa, Prinsengracht 1, 1015 DK Amsterdam, Nederland
telefoon: 020-520.52.85, fax: 020-884.78.80,
www.ateuropa.nl

AANMELDEN

Aanmelden voor een gratis mailabonnement kan door een mailtje te sturen naar info@ateuropa.nl.